

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/22/2017
Identifikačné číslo spisu:	1303899226
Dátum vydania rozhodnutia:	25.07.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Edita Bakošová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1303899226.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu J., bývajúceho v O., zastúpeného JUDr. Tatianou Polkovou, advokátkou v Žiline, Na priekope 13, proti žalovaným 1/ Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, 2/ Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, o ochranu osobnosti, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 15 Ct 22/2003 o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 3. mája 2016 sp. zn. 8 Co 480/2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 3. mája 2016 sp. zn. 8 Co 480/2015 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III v poradí druhým rozsudkom z 9. decembra 2011 č. k. 15 Ct 22/2003-620 určil, že:

a/ právo žalobcu priznané § 11 Občianskeho zákonníka, článkom 16 ods. 1, 19 ods. 2, 21 ods. 3, 22 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a článkom 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd odposluchmi telefonických rozhovorov žalobcu orgánmi žalovanej 1/ bolo porušené,

b/ právo žalobcu priznané § 11 Občianskeho zákonníka, článkom 16 ods. 1, 19 ods. 2, 22 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a článkom 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené tým, že žalovaná 1/ nezabezpečila bezpečné uloženie prepisov telefonických rozhovorov žalobcu a tým, že nevykonala efektívne vyšetrovanie vo veci zverejnenia prepisu jeho telefonických rozhovorov. Žalobu v bode 1 a 5 zamietol, žalovanej 1/ uložil zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 199 163,51 eur do troch dní a rozhodnutie o trovách konania si vyhradil na samostatné rozhodnutie po právoplatnosti rozsudku. Uznesením z 28. augusta 2012 č. k. 15 Ct 22/2003-714 „opravil“ štvrtý výrok rozsudku z 9. decembra 2011 č. k. 15 Ct 22/2003-620 tak, že žalobu v bode 3. zamieta, a na strane 29 vložil pred prvý odsek vetu v znení uvedenom vo výroku uznesenia. Krajský súd toto uznesenie v jeho prvom výroku zrušil a v druhom výroku potvrdil uznesením z 25. februára 2014 sp. zn. 8 Co 109/2013. Rozsudkom zo 7. decembra 2012 č. k. 15 Ct 22/2003-727 súd prvej inštancie žalobu voči žalovanému 2/ zamietol a účastníkom nepriznal náhradu trov konania. Doplniacim

rozsudkom z 31. októbra 2014 č. k. 15 Ct 22/2003-746 zamietol žalobu žalobcu v časti týkajúcej sa určenia, že právo žalobcu priznané § 11 Občianskeho zákonníka, článkom 16 ods. 1, 19 ods. 2, 21 ods. 3, 22 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a článkom 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd odposluchmi telefonických rozhovorov žalobcu orgánmi Ministerstva vnútra Slovenskej republiky bolo porušené. Súd prvej inštancie po doslovnom uvedení obsahu žaloby, písomných podaní a ústnych vyjadrení účastníkov sporu, doslovným uvedením znenia Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 117/07 zo 4. februára 2009 aj s jeho výrokom, s poukazom na § 11, § 13, § 100, § 101 Občianskeho zákonníka, články 16 ods. 1, 19 ods. 2, 21 ods. 3, 22 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a s poukazom na článok 8 ods. 1, 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uviedol, že došlo k zásahu do súkromia žalobcu, teda do sféry, v ktorej sa žalobca pohybuje či už v rámci rodiny, kolegov, priateľov, známych, jeho korešpondencie, do ktorej spadajú aj telefonické rozhovory, do nedotknuteľnosti jeho obydla, do sféry do ktorého spadá jeho vtedajšie pracovisko Okresný súd Žilina, a to zverejnením prepisov jeho telefonických rozhovorov orgánmi žalovanej 1/ tým, že boli zaslané novinárke, pričom tomuto právnomu záveru neodporuje ani predpoklad, že rozhodnutia o udelení súhlasu na odpočúvanie a zaznamenávanie telekomunikačných prevádzok žalobcu boli zrejme v súlade s osobitným zákonom, sledovali legitímny cieľ nevyhnutný v demokratickej spoločnosti, ktorým je prípadné zistenie páchatelia trestného činu, a teda vzhľadom k svojmu obsahu, neskôr mohli, ale aj nemuseli byť použité v rámci prípadného trestného stíhania žalobcu, respektíve iných osôb, ktoré boli zachytené v týchto rozhovoroch. Z týchto dôvodov vyhovel určovaciemu návrhu na vyslovenie porušenia práva žalobcu. Vzhľadom na mimoriadnu závažnosť zásahu do práva žalobcu na rešpektovanie súkromného života a korešpondencie, ustálil ako primeranú výšku náhrady nemajetkovej ujmy sumu 199 163,51 eur. Zároveň prihládol aj na jej funkciu individuálnej a generálnej prevencie. Ako nedôvodnú posúdil žalovanou 1/ vznesenú námietku premlčania, keď mal zato, že premlčacia doba začala plynúť 28. novembra 2002, kedy sa žalobca na pojednávaní v inom súdnom konaní vo veci ochrany osobnosti dozvedel pri výpovedi novinárky prvýkrát plné znenie prepisov telefonických rozhovorov. Žalobu voči žalovanému 2/ pre nedostatok pasívnej legítimácie zamietol a ustálil pasívnu legítimáciu žalovanej 1/. V tejto súvislosti uviedol, že zodpovednosť za zásah do osobnostných práv žalobcu musí znášať štát, keďže k nemu došlo konaním neznámeho policajta, ako dôsledku jeho profesionálneho zlyhania, teda príslušníka policajného zboru, ktorého ústredným orgánom štátnej správy je ministerstvo vnútra, ktoré preto v tomto prípade zastupuje štát.

2. Na odvolanie žalovanej 1/ Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 3. mája 2016 sp. zn. 8 Co 480/2015 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s jeho doplnčiacim rozsudkom z 31. októbra 2014 č. k. 15 Ct 22/2003-746 v napadnutej vyhovujúcej časti zmenil tak, že žalobu voči žalovanej 1/ zamietol. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu malo dôjsť nezákonným odpočúvaním a zaznamenávaním jeho telefonických hovorov zo strany Policajného zboru, teda postupom v rozpore so zákonom č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zbore (§§ 35-38 v znení účinnom do 21. mája 2003), a to predložením nedôvodných žiadostí na použitie ITP zo strany Policajného zboru, nezákonnou manipuláciou - sprístupnením neoprávnenej osobe obsahu prepisov záznamov z odpočúvania policajnými orgánmi (§ 69 cit. zák.) a neefektívnym vyšetrovaním vo veci zverejnenia prepisov telefonických hovorov policajnými orgánmi. Odvolací súd ďalej uviedol, že Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky je ústredný orgán štátnej správy, do ktorého pôsobnosti spadá aj Policajný zbor (§ 11 zák. č. 575/2001 Z.z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy - účinného od 1. januára 2002; resp. § 16 písm. d/ zák. č. 347/1990 Zb. účinnom do 31. decembra 2001), je samostatná právnická osoba (§ 18 ods. 2/ písm. d/ Občianskeho zákonníka v spojení s § 21 ods. 1 zák. č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách - účinnom do 31.12.2004), má vlastnú právnu subjektivitu, a teda môže v občianskoprávných vzťahoch samostatne vystupovať, nadobúdať práva a brať na seba povinnosti. Policajný zbor je podľa § 1 zákona č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zbore ozbrojený bezpečnostný zbor, ktorý plní úlohy vo veciach vnútorného poriadku, bezpečnosti, boja proti zločinnosti vrátane jej organizovaných foriem a medzinárodných foriem a úlohy, ktoré pre Policajný zbor vyplývajú z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky, a je podriadený ministrovi vnútra (§ 6 cit. zák.). Z hľadiska vecnej hmotnoprávnej legítimácie, je potrebné starostlivo rozlišovať štát - ako účastníka občianskoprávných vzťahov podľa § 21 Občianskeho zákonníka, od štátnych orgánov, resp. orgánov štátnej správy, vystupujúcich ako

samostatné právnické osoby podľa § 18 ods. 2 písm. d/ Občianskeho zákonníka. V prípadoch zodpovednosti za vznik škody alebo ujmy spôsobenej neoprávneným zásahom štátneho orgánu je zodpovednosť štátu (Slovenskej republiky) daná len v prípadoch, pokiaľ ide o škodu-ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom štátnych orgánov, kedy nezodpovedá samotný štátny orgán, ale sám štát (Slovenská republika). Štát a štátny orgán sú teda odlišnými subjektmi práva, odlišnými právnickými osobami. Zodpovednosť štátu za vznik škody-ujmy sa tak uplatní len v medziach pôsobnosti osobitného zákona o zodpovednosti štátu za škodu (zák. č. 58/1969 Zb., následne zák. č. 514/2003 Z.z.), nemožno však jeho pôsobnosť, ani za použitia analógie, rozširovať aj na prípady neoprávneného zásahu do osobnostných práv a nárokov z neho vyplývajúcich v zmysle § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Z hľadiska subjektu zásahu do osobnostných práv nemožno štát stotožňovať s odlišnými subjektmi - policajné orgány, súdy, prokuratúra, ktoré pokiaľ majú samostatnú subjektivitu, tak aj nesú vlastnú zodpovednosť za prípadné zásahy do osobnostných práv, resp. túto zodpovednosť znášajú štátne orgány v ktorých riadiacej pôsobnosti sa nachádzajú. Okrem tohto zodpovednostného vzťahu vystupuje štát ako účastník občianskoprávných vzťahov podľa § 21 Občianskeho zákonníka ako vlastník určitých vecí (§ 125 ods. 2, § 135 ods. 1), ako oprávnený subjekt na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 456), ako nadobúdateľ dedičstva (§ 462). Vychádzajúc z týchto úvah odvolací súd dospel k záveru, že žalovaná 1/ (Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky), teda v danom prípade štát, nie je pasívne vecne legitimovaným subjektom, nakoľko nie je účastníkom občianskoprávného vzťahu k žalobcovi pre absenciu (neoprávneného) zásahu zo strany štátu spočívajúcu v určitom konaní či správaní vo vzťahu k osobe žalobcu v súvislosti s používaním ITP a vyšetrovaním úniku informácií, nakoľko sám štát nevykonával odpočúvanie žalobcu, nesprístupnil prepisy telefonických hovorov neoprávneným osobám a ani nevykonával vyšetrovanie úniku prepisov, a preto nemôže byť ani subjektom zásahu do osobnostných práv žalobcu, teda pôvodcom v žalobe vytýkaného konania orgánov činných v trestnom konaní. Súd prvej inštancie správne ustálil, že k protiprávnemu konaniu došlo zo strany príslušníkov Policajného zboru, ktorého ústredným orgánom štátnej správy je Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, nesprávne však vyvodil záver, že zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv žalobcu musí znášať štát, ktorý zastupuje v tomto prípade Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Odvolací súd tak dospel, na rozdiel od súdu prvej inštancie, k právnemu záveru, že žalovaná 1/ nie je pasívne vecne legitimovaná v konaní, a preto rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej (vyhovujúcej) časti zmenil tak, že žalobu žalobcu proti žalovanej 1/ zamietol.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. Namietal nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorý zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v rámci odvolacieho konania bez nariadenia pojednávania a týmto svojím postupom dovolateľovi znemožnil reagovať na jeho zamýšľaný právny názor v otázke pasívnej procesnej legitímácie a argumentovať ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. Rozhodnutie odvolacieho súdu napadnuté dovolaním považuje za prekvapujúce, keďže v poradí prvé rozhodnutie krajského súdu z 2. decembra 2010 sp. zn. 6 Co 46/2010 nemalo žiadne výhrady k pasívnej procesnej legitímácii Slovenskej republiky, za ktorú koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Dôvody, pre ktoré sa odvolací súd odchýlil od svojho pôvodného právneho názoru v otázke pasívnej procesnej legitímácie nie sú v dovolaní napadnutom rozsudku identifikovateľné. V ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. ustanovuje, že ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Úmyslom zákonodarcu, bolo týmto ustanovením v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, aby účastník mal možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav a môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu. Vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. uviedol, že dovolací súd v rozhodnutiach sp. zn. 1 Cdo 66/2009 a 7 Cdo 257/2014 nespochybnil pasívnu vecnú legitímáciu Slovenskej republiky (za ktorú v okolnostiach prípadov konali Slovenská informačná služba, resp. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky). V uznesení sp. zn. 1 Cdo 38/2011 dovolací súd považoval za správny názor, že ak došlo k zásahu do osobnostných práv pri výkone súdnej alebo inej verejnej moci, je treba otázku pasívnej vecnej legitímácie riešiť analogicky ako v konaniach týkajúcich sa zodpovednosti

štátu za škodu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., resp. zákona č. 514/2003 Z.z. Dovolateľ uviedol, že označené rozhodnutia dovolacieho súdu možno označiť za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v otázkach pasívnej legítimácie vo veciach rovnakých, resp. podobných ako je prejednávaná vec, pričom odvolací súd vo svojom rozsudku neodôvodnil svoj odklon od tejto ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Skutočnosť, že dovolateľ uplatňoval nároky za neoprávnený zásah do súkromia podľa všeobecného právneho predpisu (Občiansky zákonník) a nie podľa osobitného predpisu (zákon č. 58/1969 Zb.) nemôže byť rozhodujúca pre posúdenie pasívnej vecnej legítimácie, pretože podstatným je fakt, že neoprávnený zásah bol spôsobený nesprávnym úradným postupom, keďže zákon č. 58/1969 Zb. nepoznal satisfakciu vo forme náhrady nemajetkovej ujmy, preto dovolateľovi nezostalo v rozhodnom čase nič iné len sa domáhať relutárnej satisfakcie aplikáciou § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Rozhodnutie odvolacieho súdu teda spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci v otázke pasívnej vecnej legítimácie. Z uvedených dôvodov dovolateľ navrhol, aby odvolací súd zmenil rozsudok odvolacieho súdu a potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a priznal mu náhradu trov konania.

4. Žalovaná 1/ v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcu navrhla dovolanie odmietnuť ako nedôvodné, pretože odvolací súd sa neodklonil svojim rozhodnutím od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a súčasne tiež dôvodné.

6. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok. Najvyšší súd preto podmienky, za ktorých možno podať dovolanie, posudzoval podľa právnej úpravy účinnej od uvedeného dňa, t. j. podľa Civilného sporového poriadku.

7. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

9. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „ÚS“, ide o odkaz na rozhodnutie ústavného súdu príslušnej spisovej značky)].

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho

súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné a podmienky prípustnosti dovolania, sú uvedené v ustanoveniach § 420 a § 421 C.s.p.

11. Podľa § 420 C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Podľa § 421 ods. 1 C.s.p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

13. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C.s.p.).

14. Dovolanie prípustné podľa § 421 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C.s.p.).

15. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 C.s.p.). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (por. § 428 C.s.p.). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ C.s.p., je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 C.s.p. v spojení s § 431 ods. 1 C.s.p. a § 432 ods. 1 C.s.p.). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

16. V preskúmvanej veci žalobca odôvodňoval prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.

17. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. treba rozumieť taký vadný postup súdu, ktorý sa prejavuje v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, vymykajúcich sa nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktorý tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietat alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

18. Žalobca prípustnosť podaného dovolania a svoju argumentáciu o existencii vady v zmysle § 420 f/ C.s.p. založil na tvrdení, že odvolací súd rozhodol o odvolaní bez nariadenia pojednávania, pričom svoje

rozhodnutie založil na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, ku ktorým sa nemal možnosť vyjadriť a mal za to, že postup odvolacieho súdu je potrebné hodnotiť ako vydanie tzv. prekvapivého rozhodnutia.

19. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ C.s.p., sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

20. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

21. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (por. R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jej práv a záujmov v tom-ktorom konaní, pričom miera tohto porušenia bude znamenať nespravodlivý súdny proces.

22. Civilný sporový poriadok v ustanovení § 382 ustanovuje, že ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

23. Vyššie citované ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty.

24. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné. Princíp tzv. „predbežného právneho posúdenia veci“ vychádzajúci z § 382 C.s.p. (tiež por. § 171 ods. 1 C.s.p.) teda súvisí so zameraním sa na dokazovanie sporných skutočností, aby strany sporu dostali príležitosť predstaviť vlastné argumenty týkajúce sa právneho posúdenia veci. Tým by sa mohol predbežný právny názor všeobecného súdu potvrdiť alebo vyvrátiť (III. ÚS 446/2010).

25. V zmysle ustanovenia § 382 C.s.p., právnym predpisom, ktorý pri doterajšom rozhodovaní nebol použitý, je právny predpis, o ktorého výklad a použitie nežiadal v priebehu sporu žiadny z účastníkov sporu. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

26. Súd prvej inštancie vyhovel žalobe žalobcu voči žalovanej 1/ s poukazom na § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, článok 16 ods. 1, 19 ods. 2, 21 ods. 3, 22 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a článok 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd z dôvodu, že práva žalobcu boli postupom žalovanej 1/ porušené a preto žalobcovi patrí aj náhrada nemajetkovej ujmy.

27. Odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie dospel k záveru, že žalovaná 1/ nie je v spore pasívne vecne legitimovaná, nie je účastníkom občianskoprávneho vzťahu k žalobcovi pre absenciu neoprávneného zásahu zo strany štátu spočívajúcu v určitom konaní či správaní vo vzťahu k osobe žalobcu v súvislosti s použitím ITP a vyšetrovaním úniku informácií, pretože štát odpočúvanie žalobcu nevykonával, nesprístupnil prepisy telefonických hovorov neoprávneným osobám, ani nevykonával vyšetrovanie úniku prepisov.

28. Vecná legitimácia predstavuje hmotnoprávny vzťah účastníka konania k prejednávanej veci a má ju ten, kto je subjektom hmotnoprávneho vzťahu, o ktorom sa rozhoduje. Odvolací súd teda za rozhodujúce nepovažoval otázku porušenia osobnostných práv žalobcu, ale otázku nedostatku vecnej legitimácie žalovanej 1/. Keďže rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádzalo z názoru, že zo strany žalovanej 1/ došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu, bolo legitímny očakávaním, že ak sa v odvolacom konaní bude posudzovať otázka jej vecnej legitimácie, odvolací súd vytvorí žalobcovi procesnú možnosť sa brániť, predpokladom ktorej bude, že odvolací súd splní svoju procesnú povinnosť vyplývajúcu z § 382 C.s.p. Z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie odvolací súd založil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch než súd prvej inštancie, pričom žalobca v danej procesnej situácii nemal možnosť namietat správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní. Zo spisu totiž nevyplyva, že by odvolací súd postupoval podľa § 382 C.s.p., a že by si splnil svoju povinnosť vyplývajúcu z tohto ustanovenia, čím porušil práva žalobcu na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ C.s.p.).

29. Pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníka konania v zmysle § 382 C.s.p., aby sa vyjadril k možnému použitiu ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité, a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. (pozn. tento záver bol prijatý občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 16. mája 2011, pozri uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Cdo 322/2009).

30. Na základe zhora uvedeného možno uzavrieť, že v kontexte celého súdneho konania ide o tak závažné pochybenie odvolacieho súdu, ktoré znemožnilo žalobcovi uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa do 30. júna 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 237 ods. 1 O.s.p. (teraz § 420 písm. f/ C.s.p.), dovolaním napadnuté rozhodnutie treba zrušiť; najvyšší súd v týchto prípadoch zrušoval napadnuté rozhodnutia bez toho, aby sa zaoberal správnosťou v nich zaujatých právnych záverov (por. napr. rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 44/2015, 2 Cdo 111/2014, 3 Cdo 4/2012, 4 Cdo 263/2013, 5 Cdo 241/2013, 6 Cdo 591/2015, 7 Cdo 212/2014, 8 Cdo 137/2015). Vzhľadom na to sa dovolací súd ani v preskúmvanej veci nezaoberal ďalšou dovolacou argumentáciou žalobcu.

31. Dovolanie žalobcu je v z dôvodov vyššie uvedených prípustné a zároveň aj dôvodné. Najvyšší súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 C.s.p.).

32. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

33. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.